



Studium Generale Atelier

16 november 2022

Het Evangelie volgens Lucas

Patrick Lens o.p.

De barmhartigheid van God in het evangelie volgens Lucas lijkt onrechtvaardig. Professor fundamentele theologie en gestalttherapeut Patrick Lens o.p. sprak tijdens het atelier in november over deze spanning die velen problematisch vinden.

Van het Lucasevangelie wordt gezegd dat het het mooiste en literair rijkste evangelie is met het Magnificat, de verhalen van de verloren zoon, van de barmhartige Samaritaan, van Zacheüs, van de Emmaüsgangers en van de kindsheid van Jezus, die enkel bij Lucas voorkomen. In totaal 18 unieke verhalen. Het zijn vreugdevolle verhalen die de Blijde Boodschap concreet maken. Ook vrouwen spelen een belangrijke rol bij Lucas, zo leerden we uit het eerste atelier.

Maar voor Patrick Lens gaat deze eerder bloemige lezing voorbij aan het fundamenteel confronterende en schokkende gehalte van dit evangelie. Lens laat zich inspireren door de heilende kracht van het Evangelie. Hij brengt een meditatieve vorm van exegese.

Problematisch

Lucas wordt ook het evangelie van barmhartigheid genoemd. De barmhartigheid die Jezus preekt is echter problematisch. Wordt in de verloren zoon de oudste, plichtsgetrouwe zoon niet onrechtvaardig

behandeld en wat met Zacheüs, de sjoemelende tollenaar? God's barmhartigheid lijkt erg onrechtvaardig. Die spanning tussen barmhartigheid en rechtvaardigheid is confronterend. Kan ze ook bevrijdend en helend werken, zo vroegen we de professor.

Auschwitz schreeuwt om gerechtigheid, maar God kiest voor barmhartigheid. Het schandaal van het Kruis is de onrechtvaardigheid zelf, maar God kiest voor barmhartigheid. Filosofische en theologische verklaringen voor het schandaal van het kwade schieten te kort. Kwaad en lijden blokkeren mensen.

De onverdiende gratuite genade van God is naar huidige maatstaven in wezen onrechtvaardig. Luther proclameerde sola gratia als centraal in zijn theologie. In de moderne vrijemarktmaatschappij, waarvan de ontwikkeling geaccelereerd werd door het protestantisme -de beroemde these van Max Weber- is de sola gratia echter compleet afwezig. Alles moet verdiend worden. Alles heeft zijn prijs.

Maar er is meer aan de hand in de postmoderne samenleving. Sinds Kant is godsdienst meer en meer ethiek geworden. De oordeel- en schuldcultuur van de oude godsdienst is nu overgenomen door de postmoderne samenleving en de lat ligt steeds hoger. Het falen van anderen en het eigen falen komen daardoor sterker in het vizier. De afkalvende zelfaanvaarding staat de aanvaarding van de andere steeds meer in de weg. Meningsverschillen worden snel toxisch. De Blijde Boodschap volgens Lucas is moeilijk te horen in een vergiftigd klimaat.

Dat geldt ook binnen de godsdienst. Heilige verontwaardiging leidt tot (religieus) geweld. Sommigen willen terug naar vroeger. Als gestalttherapeut vindt Patrick Lens dat het ontbreekt aan echte steun, steun die vroeger in de structuur van de katholieke leefwereld ingebed was. Maar die leefwereld is definitief voorbij. Iedereen staat er alleen voor met twijfels en vragen. Er over praten en God ter sprake brengen is al vlug gênant.

Zo kan neo-orthodoxe rigiditeit verklaard worden. Rigiditeit is een manier om recht te blijven staan. Voor mensen die de complexiteit en ambivalentie van de postmoderniteit niet aankunnen vormt rigiditeit en

autoriteit een steun. De eenzaamheid is acuut, ook al zit men in internetbubbels.

Patrick Lens: 'Wie geeft er steun aan de bittere misnoegden die vervuld zijn van cynisme, een mengeling van woede en droefheid, die doet denken aan de bitterheid van de oudste zoon in het verhaal van de verloren zoon'. Als de woede overheerst kan dit tot geweld leiden, verbaal en zelfs fysiek. In zijn boek (zie hieronder) wijst Lens in hoofdstuk 20 op deze boosheid als boosheid op God. Dan is er nog de uitgesproken boosheid op mensen die vrij zijn en zich vrij kunnen bewegen in de complexiteit en ambivalentie van de postmoderniteit zonder hun geloof te verliezen.

De boze mensen geen hulp aanbieden is een zonde van nalatigheid, aldus Lens. Het verscheurt onze Kerk. Het ondermijnt onze maatschappij.

In zijn inleiding verwees Leo Vereecken naar de beoefenaars van bibliodrama die in bijbelgroepen in de huid van de personages kruipen. Niet zelden leidde dat tot de vraag of de tekst van Lucas was of van Jezus zelf. Hij vroeg Patrick daar licht op te laten schijnen. Lens antwoordde dat dit inderdaad de sleutel is om het Lucasevangelie te vatten. Jezus zelf is aanwezig in de Lucasverhalen. Jezus zelf is de barmhartige samaritaan die ons ziet liggen naast de weg.

Geen moreel handboek

Het evangelie is volgens Lens primair geen moreel handboek voor mensen, met geboden en verboden. Het gaat over God en Zijn ondoorgrondelijkheid. Het primaat van oneindige genade en vergeving kunnen mensen niet aan. Het is naar onze maatstaven onrechtvaardig. De aanvaarding van het evangelie in onze postmoderne maatschappij is dus uiterst moeilijk. In zijn boek wijst Lens er in hoofdstuk 10 op dat de sterkste christelijke therapie de genezende kracht van de onvoorwaardelijke (zelf)vergeving is. Dat is vandaag niet evident in menselijke en maatschappelijke relaties. Mentaal welzijn neemt zienderogen af.

Hij eindigde zijn voordracht met de Lucaanse kerstboodschap: 'Eer aan God en op aarde vrede aan de mensen, in wie Hij zijn welbehagen stelt'.

De komma is belangrijk. In alle mensen stelt Hij zijn welbehagen. Is dat rechtvaardig?

Gilbert Lenssen.